

Lex Tintin-föreningen skapades efter mordet den 8 januari 2023 på den 8-åriga pojken Constantin, som kallades för Tintin. Tintin mördades av sin pappa under ett 2 timmars obehagligt umgänge. Ett umgänge som pojken själv och hans mamma starkt motsatte sig på grund av allt våld som de utsatts för och som lett till stark oro och rädsla hos Tintin. Domstolen bedömde att Tintin skulle återuppta umgänget efter att mamman, utifrån de skyldigheter hon hade som ensam vårdnadshavare att skydda sin son, hade ställt in umgänget under 6 månader. Trots riskbedömningar som utfördes av socialtjänsten gällande våld och våldets konsekvenser samt Tintins behov av behandling utifrån det våld han blev utsatt för, och trots risken för bortförande till annat land, bedömde domaren att "det skulle vara ytterst olyckligt om Constantin blev helt avskuren kontakten med sitt far...". 17 dagar efter beslutet hittades Tintin mördad.

Lex Tintin-föreningen verkar för att möjliggöra trygga hem, en uppväxt fri från våld och ett liv utan våldsutsatthet, för alla barn i Sverige.

Lex Tintin-föreningen önskar följande åtgärder akut:

1. Att det införs specialdomstolar för familjerätt

Antalet mål rörande vårdnad, boende och umgänge i domstol har ökat markant de senaste tio åren, men de domare som besitter specialistkompetens är få. **Idag finns det inga uttryckliga krav på specialistkompetens hos de domare som handlägger och dömer i mål rörande vårdnad, boende och umgänge. Detta medför ytterst godtyckliga och ej välgrundade bedömningar. Tintin är bara ett av de många barn som har fått lida på grund av konsekvenserna av dessa bedömningar/beslut.** Avsaknad av kunskap kring barnets rättigheter, riskbedömningar utifrån våldsutsatthet, våldets olika uttryck, våldspyramiden med mera medför att barnrättsperspektivet många gånger åsidosätts och föräldrarnas rätt till barnet går före barnets rätt till trygghet och rätt till ett liv fritt från våld. I Jämställdhetsmyndighetens rapport "Uppgifter om våld är inget undantag" (Rapport 2022:1) framkommer att riskbedömningar inom domstolarna är

bristfälliga, att de inte är systematiska och att de inte utgår från någon särskild metod. Riskbedömningar bör alltid utföras systematiskt och utifrån beprövade metoder. För att säkerställa barnrättsperspektivet i familjerättsliga mål bör familjedomstolar, som har samlad kunskap, erfarenhet samt intresse av att jobba med dessa mål, och kan beakta och omsätta kunskapen i praktiken, inrättas. Specialdomstolen kan verka för att utredningen i målen sker på ett adekvat sätt och därmed stärka och tydliggöra barnrättsperspektivet. Lex Tintin-föreningens uppfattning är att specialdomstolar för familjerätt tydligt stärker barnets roll i samhället och bidrar till välgrundade beslut utifrån barnets bästa. Om de familjerättsliga målen skulle prövas av specialiserade domare och domstolar skulle det därtill leda till mer likvärdiga domar och beslut. **Om Sverige hade haft specialdomstolar med särskild kompetens 2022 hade Tintin fått leva idag.**

2. Att särskilda omständigheter bör diskvalificera förälder för umgänge

Lex Tintin-föreningens förslag är att om det i en barnutredning framkommit att barnet eller någon som barnet bor med har bevittnat eller blivit utsatt för någon form av våld av barnets omsorgsperson så ska detta utgöra ett direkt umgängeshinder. Det är samhällets ansvar att göra en tydlig markering att våld inte är förenligt med gott föräldraskap eller umgänge med barn. Först efter utredning samt efter upprepade riskbedömningar, där det tydligt framkommer att fortsatt umgänge inte utgör en risk för barnets hälsa och att umgänget är för barnets bästa, ska umgänget återupptas. **Om detta hade varit lag/praxis 2022 hade Tintin fått leva idag.**

Vidare bör det vara obligatoriskt för föräldrar att delta i familjerättsliga utredningar för att kartlägga fortsatta insatser för barnets bästa. Om en förälder inte deltar vid utredning och föreslagna insatser bör detta också utgöra fortsatt umgängeshinder. **Vår uppfattning är att en förälder som motsätter sig att delta vid utredning ej har förmåga att sätta barnets behov före sina egna behov.**

3. Att barn ska ha egna ombud (med särskild kompetens) i alla rättsprocesser

Den officiella hållningen i svensk lagstiftning och rådande samhällsdebatt är att barn ska vara delaktiga och ha inflytande i frågor som rör dem själva. Det följer även bland annat av Förenta Nationernas konvention om barnets rättigheter, barnkonventionen (BK) artikel 12 som numera är svensk lag. **Trots det har barn varken talerätt, processbehörighet eller rätt till ett ombud i mål om vårdnad, boende och umgänge. Att ge barnet ett ombud skulle garantera att barnets perspektiv synliggörs och förstärks i processen.** Om barnets position ska stärkas på ett mer reellt och hållbart sätt krävs det att ombudet knyts till en talerätt för barnet, så att ombudet exempelvis kan framställa egna yrkanden om en viss vårdnads-, boende- eller umgängesform, åberopa egen bevisning, ställa frågor till de vittnen och sakkunniga som åberopats av andra, föra fram argumentation och överklaga ett beslut eller en dom. Ytterst skulle talerätt och rätten till ombud för barn i vårdnadstvister bidra till att domstolens beslutsunderlag blir mer robust och därigenom ges domstolen bättre förutsättningar att fatta välgrundade beslut i enlighet med barnets bästa. **Tintins återkommande fråga var varför han själv inte fick prata med domaren som skulle ta beslut om hans liv.**

4. Att det ställs krav på förändringar för bättre kontinuitet, kunskap och kompetens gällande våld i BBIC- och VBU-utredningar

Familjerätten har domstolen som sin uppdragsgivare och gör bland annat vårdnads-, boende- och umgängesutredningar (VBU-utredningar) samt samarbetsamtal på uppdrag av rättssystemet. Socialtjänsten gör BBIC (Barnets Behov i Centrum)- utredningar efter orosanmälningar för att göra en skyddsbedömning. I vårdnadstvister där det förekommer våld (som enligt Jämställdhetsmyndighetens rapport 2022 förekommer i nästan 2/3 av tvisterna) kan barnen vara i aktuella i såväl familjerättsliga utredningar som BBIC-utredningar utifrån orosanmälningar parallellt. **Lex Tintin-föreningens förslag är att samtliga barn som har en aktuell barnhandläggare inom socialtjänsten bör ha denna person delaktig även i den fortsatta familjerättsliga utredningen. En sådan överlappning säkerställer barnrättsperspektivet och bidrar till att den familjerättsliga utredningen, på**

uppdrag av tingsrätten, utgör en helhetsbedömning och verkar för en rättssäker process. I en barnutredning bör handläggare också kunna ta ställning till om ett umgänge bör avbrytas utifrån barnets bästa trots en umgängesdom. Frågor om våldsutsatthet bör också vara mer framträdande i VBU-utredningar.

5. Att särskild extern instans ska granska rättssystem samt polisen efter att beslut lett till allvarlig skada/dödsfall.

Om det förekommit allvarlig vårdskada inom hälso- och sjukvården har vårdgivaren en skyldighet att utreda och anmäla det till IVO. IVO har skyldighet att vidta de åtgärder som anmälningarna motiverar för att uppnå hög patientsäkerhet. Enligt bestämmelsen Lex Sarah i socialtjänstlagen och lagstiftningen om stöd och service till vissa funktionshindrade ska den som bedriver verksamheten, om det visar sig att missförhållandet är allvarligt, snarast anmäla det till IVO. IVO ska förmedla kunskap och erfarenheter som erhålls genom tillsyn.

Förutom den granskning som JO (Justitieombudsmannen) kan utföra finns det inom rättssystemet och polisen ingen extern granskning likt Lex Sarah respektive Lex Maria efter att ett beslut lett till allvarliga konsekvenser, som i Tintins fall - hans död. Merparten av JO:s beslut leder endast till kritik och ej uttryckliga krav på hur den aktuella myndigheten i fråga ska förändra sitt arbete framöver. Det sker som regel inte heller uppföljning av den kritik och de beslut som JO lämnar. I Tintins fall har 3 JO-anmälningar gjorts. En mot polisens agerande när Tintins mamma vädjade om hjälp 230108, en mot Luleå tingsrätts beslut om umgänge 2022 samt en mot Hovrätten för Nedre Norrlands beslut om utökad umgänge 2022. Alla dessa anmälningar har lagts ner utan uttalanden eller vidare utredning. **Hur ska domstolarna utvecklas och förbättras om de inte kan granskas och ställas till svars för beslut som lett till allvarlig skada/dödsfall?**

6. Att regeringen ska se över förfarandet vid barnförhör

Barn som bevittnat/blivit utsatt för våld behöver förutsägbarhet, förberedelser och en stabil och trygg tillvaro. För att barn ska kunna berätta om svåra

händelser behöver de förberedelser, trygg miljö, trygga människor och förtroende för den person man ska berätta för. Många barn kan också behöva stöd och hjälp att kunna berätta om svåra händelser, bland annat med hjälp av bildstöd, teckningar och känslkort. **Att hämta ett barn från sin skola, förvisso med en stödperson, för barnförhör, utan förberedelser och rätta förutsättningarna och förvänta sig att barnet ska berätta om det svåra händelsen på uppmaning är ännu ett övergrepp på barnet och utgår absolut inte från barnets bästa.** Vi önskar att regeringen ser över förfarandet gällande barnförhör vid våld i nära relationer för att barnen både rättssäkert men även rent psykologiskt får rätta förutsättningarna att kunna berätta. Att alla barn i Sverige ska ha tillgång till Barnahus med rätt kompetens och resurser för att kunna ta hand om och samverka kring våldsutsatta barn vid barnförhör anser Lex Tintin-föreningen vara en självklarhet. **I Luleå finns inget Barnahus. Tintin fick inget stöd eller återkoppling efter sitt barnförhör. För Tintin blev barnförhöret ytterligare ett trauma han fick bearbeta.**

Sanam Gharaee

Camilla Orefjärd

Alexandra Nyman

Vida Basti Sánchez